

לוח השבוע

קדש, והיה כי יביאך. שש זכירות. חליצת התפילין. הש"ץ יאמר [ועכ"פ: יסיים] בקול – מזמור (כלשהו, כדי לומר הקדיש), חצי קדיש, מוסף.

יום רביעי
א' באדר, ב' דראש-חודש
דיני ומנהגי ראש-חודש, כדאתמול.

רבים וכן שלמים שראו בסידור הארז"ל שלא להניח תפילין אחר מוסף, וכשאין הציבור ממתניים להם [דבר שכיח למתפללים בביכ"י מנוסח אחר, וייתכן אפילו למאחרים בביכ"י חבי"ד], נהגו להניח לפני מוסף ולבטל עיני תפילת מוסף בציבור, "יוזה בוודאי לא אריך למעבד הכי, לבטל תפלה בציבור בשביל ספיקא אולי יצא הדבר

מפי מהרח"י, ולהניח את הוודאי הוא דברי הרמ"ע מפאנו" (שמתיר, כפי שמביא ודן בזה שם). והנה בהוספות לשו"ע אדה"ו (מהדורת קה"ת הישנה, חלק ג' עמ' 1310 הע' 7) הובא, שאם לא הניחן קודם מוסף יניחם אח"כ. וצ"ע אם למנהגנו יש לנהוג כהוראתו בזה.

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרה

ערב שבת-קודש
פרשת משפטים
כ"ז בשבט ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו בשבט ה'תשס"ו – ג' באדר ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו בשבט	הלי עבודת יום הכפורים... בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי עבדים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע מט.
ש"ק	כ"ז בשבט	פרק ד-ה. הלי מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מ"ע מט. קיח.
א'	כ"ח בשבט	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קיג.
ב'	כ"ט בשבט	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קיד.
ג'	ל' בשבט	פרק ח. לך אבוח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשעה.. הלי קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו. קטז.
ד'	א' באדר	פרק ג-ה.	פרק ו.	מ"ע נו. נו. נח.
ה'	ב' באדר	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת קכה. קכג. קכח. קכו. קכז. קכא. קכב.
ו'	ג' באדר	פרק ט-י. הלי חגיגה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מל"ת קיז. קיט. קיח. מ"ע נג. נב.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ו בשבט	4.15	5.02	5.23	6.20	9.02	11.54	12.24	5.34.2	5.58
ש"ק, כ"ז בשבט	4.14	5.01	5.22	6.19	9.02	11.54	12.24	5.35.0	5.59
א', כ"ח בשבט	4.13	5.00	5.21	6.18	9.01	11.54	12.24	5.35.8	6.00
ב', כ"ט בשבט	4.12	4.59	5.20	6.17	9.00	11.54	12.24	5.36.6	6.01
ג', ל' בשבט	4.11	4.58	5.19	6.15	9.00	11.54	12.24	5.37.4	6.01
ד', א' באדר	4.10	4.57	5.18	6.14	8.59	11.53	12.23	5.38.1	6.02
ה', ב' באדר	4.09	4.55	5.17	6.13	8.58	11.53	12.23	5.38.8	6.03
ו', ג' באדר	4.07	4.54	5.16	6.11	8.58	11.53	12.23	5.39.6	6.04

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ
משפטים	4.57	6.11	5.12	6.12
תרומה	5.03	6.16	5.08	6.17

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
מרו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לוח השבוע

האדם⁵³.
ומה טוב – לתרגם (על-כל-פנים חלק מפירושים אלו) גם בלשון עם ועם, כדי שיהיה "כשולחן הערוך לפני האדם" – גם עבור אלו שלעת-עתה אינם יודעים ללמוד אלא בלשון עם ועם.
ומהמעלות שבוזה: א) 'לחיות עם הזמן' – להוסיף חיות בלימוד פרשת השבוע. ב) ועוד ועיקר – שההוספה בלימוד ענייני המשכן ומקדש ממחרת ומזרות עוד יותר את בניין בית-המקדש השלישי – לא רק "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"⁵⁴, אלא בניין הבית בפועל ממש.
"הודו...".
"ואברהם זקן... זכדיהו..." ג' פעמים. קדיש-תתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.
קריאת התורה. אשרי, ובא לציון, יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת התפילין. הנחת תפילין דרבננים⁵⁷, קריאת שמע. פרשיות:

יום שלישי,

ל' בשבט, א' דראש-חודש אדר

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'התקשרות' גיליונות: תקפה, תקצב, תרא. כאן באו פרטים נוספים].
שחרית: "יעלה ויבוא". חצי הלל⁵⁵.

בקריאת המגילה בווידיאו ניתן לראות שהרבי בירך בעצמו את הברכות שלפני קריאתה, ואעפ"כ ענה אמן אחרי ברכות השי"ץ. ואולי הוא כמו "נביל לתורי" (ש"י אדה"ז סי' קסז סי"ט), כמנהגו באמירת יי"ר בין ברכת התפוח ואכילתו בליל ר"ח, ואמירת יחזקו ע"י העולה לתורה. וע"ע.
56 הגשי"פ של הרבי (תש"ל) ואילך, עמי מה, וכן משמע בהיום-יום ל' תשרי, ודלא כנדפס בספר-המנהגים עמ' 41 ומשמ באוצר, בגיליונות 'התקשרות' בעבר וכו' – הרה"ח ר"ל ש"י גורון ועוד, קובץ 'הערות וביאורים – אהלי תורה' גיליון תתי"ט עמ' 73.
ענייה זו, שבה נשתמרה תקנת ההלל המקורית ש"מזוה לענות ראשי פרקים" (ר"ן סוכה לח.ב. טושי"ע סי' תכב. אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'הלל' עמ' תיב ושי"ן. אלא שלמנהגו גם היחיד אומר עניות אלו, דלא כערך-השולחן שם סי"ט). ובפרט ש"מנהג ישראל שעונים יהודי ויאנאי באופן של 'רע"ש וישטורעם" – התוודעויות תשמ"ו ח"ב עמ' 146. ומצוה לפרסם. ובניגוד למה שכתבנו כאן בעבר) החזן הרה"ח ר' משה ש"י טלישסקי סיפר, שבכל פעם שהתפלל לפני התיבה שחרית דיו"ט במניין של הרבי – היה מנגן בפסוקי הודו וכו', והרבי היה מעודד זאת, וכך עשו כו"כ בעלי-תפילה (התקשרות) גיליון תקצ עמ' 17, ובוודאי נעשה הדבר באופן שלא הפריע לענייה הנ"ל.
57 בסי' יאות חיים ושלוס' (סי' כה סי' כ) כתב דמנהג

יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרות כמו הפרשה שבספר-תורה⁴¹, לפיכך לא יקראו שניים ההפטרות כאחד בקול רם, ושני קולות אין נשמעים. ויש נוהגים מטעם הידוע להם שלא לסמוך על שמיעה בלבדה אלא הם בעצמם קורין ההפטרות ושומעים הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום צריכים ליוזר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מילה במילה עם המפטיר)⁴².

כשהיה הרבי ש"ץ, נטל בעצמו את הספר-תורה ואמר 'יהללו'⁴³.

[המשך מנהגי השבת:]

המולד: אור ליום ג', בשעה 02:28 ו-17 חלקים.

מברכים החודש: ראש-חודש אדר (תיבת 'אדר': א' בחטף-פתח, ד' בקמץ), ביום השלישי וביום הרביעי.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת. ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק התוועדות או לסדרה באופן כזה שיוכלו

להופכו (הנייל החזיק הסי"ת כשהכתב כלפי-חוץ).

41) ואכן רגילים גם לתקן טעויות בקריאתה (כדין קרה"ת המבואר בשי"ע ואחרונים ס"י קמב).

42) שו"ע אדמו"ר סי רפד סי"א, ע"פ כתבי האר"י, שער המצוות פי' ואתחנן. וכן נוהגין (חוץ מאשר בנוכחות הרבי) קצות-השולחן סי' פח סי"ב, ובהערות שבסוף ח"ג לסי' פה סי' ק. ב. א"צ שתהא ההפטרות כתובה בספר נביאים של קלף או אפילו בדפוס, אלא די בכתיבתה לבדה (שם סי"ד ובקו"א, וכן הרבי אמר מתוך חומש 'תורה תמימה'). בסיום ההפטרות לא היה הרבי מנגן כמורגל, אלא בכבל סוף פסוק.

43) הרה"ח הרב שמעון שיחי יעקובוביץ תלה על לוח אחד מבת-כנסת תב"ד בירושלים ת"ו ליקוט של כמה ממנהיגי (לפני עריכת ספר-המנהגים. נדפסו בשלימותם ב'התקשרות' גיליון ר"י"ב), ומאם (אות טז): "הכנסתה [של הסי"ת] לארוה"ק ע"י המנהיגה, המחזיקה אזי" כפי שראה השקפדו בשעתו בשיבה אצל הרה"ח הר"ח רח"ש ברוק ע"ה. אולם הרבי, בהגיה את הרשימה האמורה, מחק את כל המנהג וציין לפניו "!"

בסידור כתוב: "ואומר השי"י: 'יהללוי' (ועי' מ"ש בסי' כ"ב) – הובא בא"ר רפ"ד ובכ"ף-החיים שם, מד, אבל לא בשי"ע רבנו שם – שייחלוי' שייך לבעל-השחרית). ומאחר שהרבי עצמו נוהר בזה (דבר שנהג כדי 'להוציא את הרבים', ראה

המשתתפים בה להמשיך ההתוועדות בסעודת שבת בבתי-הם⁴⁴.

כדאי שגם הנשים והבנות יסדרו מצידן התוועדות בשבת או במוצאי שבת⁴⁵.

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" [מתחיל מהיום⁴⁶]: שמחה זו אינה מסובכת בסיבת איזה דבר-מצווה, כי אם מרבים בשמחה, איזה שמחה שתהיה, גם שמחה בענייני הרשות⁴⁷, כי העיקר היא השמחה.

פרשיות מלאכת המשכן:

"מכיוון⁴⁸ שנכנסים לשבוע דפרשת תרומה (החל מהקריאה במנחת שבת), ולאחרי-זה

פרשת תצווה⁴⁹, שבפרשיות אל"ו⁵⁰ נתבאר כל פרטי הציוויים דמעשה המשכן, כלי המשכן,

בגדי כהונה וכו' – כדאי ונכון ביותר שנוסף על לימוד חלק הפרשה בכל יום (עם פירוש רש"י) בשיעורי חת"ת, יוסיפו ללמדו גם מפירושי חז"ל בתורה שבעל-פה⁵¹ (על-כל-

פנים מאמר ופירוש אחד על פסוק אחד), כפי שנלקטו כבר בספרים⁵² (ואין צורך להפש בספרים), "כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני

אג"ק כר"ך כ עמ' לט), וגם שלל בהגהתו את הנהוג כניל, צ"ע מדוע אין אג"ש נוהרין בזה.

44) אג"ק כר"ך י עמ' ד. וראה גם שם עמ' סא.

45) שם.

46) ראה בספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391: פתיחת יעיוני השמחה נעשה עלידי קבלת החלטות טובות וביצוען המיידי, להשתדל בכל האופנים להוסיף ולהרבות בדברים המשמחים, ומוסיף והולך בכל יום בענייני שמחה.

47) נימוקי או"ח סי' תרפ"ב בסופו, לקוטי-שיחות כר"ך ט"ו עמ' 345.

48) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252, וכן הערות 27-22 דלהלן [להוציא המוסגר בחצאי ריבוע]. וראה הערה 86 שם.

49) וכן בהתחלת פרשת תשא – הציווי דעשיית כיוור וכו', ומעשה הקטורת.

50) מאשי"כ בפרשיות ויקהל-פקודי – שחור ונשנה בנוגע להעשייה בפועל.

51) נוסף על פירוש רש"י, פשוטו של מקרא – גם הלימוד על-דרך הדרש וכו'.

52) כמו 'תורה תמימה', 'תורה שלימה' וכיוצא בהם. [בורר מכל השיחה שהכוונה רק לנושאים הללו ורק באותם ימים שהם מופיעים בשיעורי חת"ת], ולא לשאר העניינים שבפרשיות אלו.

"מוסיף על הראשונים"

התורה היא עניין נעלה ביותר שהנבראים לא היו יכולים להשיגו בכוחות עצמם □ בכל זאת ה"משפטים" שקדמו למתן-תורה, ו"שפטו את העדה בכל עת", היו הכנה לקבלת התורה □ גם לאחר שהתורה נמשכה בשכל, יש לזכור ש"משפטים", ביסודם, הם למעלה ממעם ודעת □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מהלכת, הזין מכאן והזין מכאן והיא באמצע, כך התורה דינן מלפניה ודינן מאחריה והיא באמצע.

ב. ויש לבאר השייכות דמשפטים למתן-תורה, שלכן צריכים להיות הן לפני מתן-תורה והן לאחר מתן-תורה:

משפטים – הם עניינים המחוייבים על-פי השכל. וכידוע¹ בעניין ג' החלוקות דחוקים, עדות ומשפטים, שחוקים הם מצוות שאין להם מקום בשכל כלל, ואדרבה, השכל מקשה קושיות עליהם; עדות הם מצוות שיש להם מקום בשכל, אבל השכל מצד עצמו אינו מחייבם, והיינו, שלאחרי שהתורה ציוותה על מצוות אלו, אפשר להסבירם גם בשכל; ומשפטים הם מצוות שהשכל עצמו מחייבם, גם לולי ציווי התורה, ועל-דרך מאמר רז"ל "אלמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה".

ואילו העניין דמתן-תורה – הרי ידוע מה שכתוב במדרש² "משל... למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו

א. התחלת פרשתנו היא: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", "ואלה מוסיף על הראשונים"³, היינו, שהמשפטים שבפרשתנו שייכים לעשרת-הדברות ("הראשונים") ומוסיפים עליהם.

וכשם שמצינו שישנם "משפטים" הבאים בהוספה לאחרי עשרת-הדברות, כמו כן ישנם "משפטים" הבאים קודם עשרת-הדברות, כמו שכתוב בפרשה שלפני זה: "ושפטו את העם בכל עת"⁴, דקאי על המשפטים שהיו קודם מתן-תורה, ועניינם היה הכנה למתן-תורה, שהרי פסוק זה נאמר על-ידי יתרו, ואיתא בזהר⁵ שדיבורו הודאתו של יתרו היו הכנה למתן-תורה.

ונמצא, שב' סוגי המשפטים, הן המשפטים דפרשת יתרו והן המשפטים דפרשת משפטים, יש להם שייכות למתן-תורה, אלא שהחילוק ביניהם הוא, שהמשפטים דפרשת יתרו באים קודם ובתור הכנה למתן-תורה, והמשפטים דפרשת משפטים באים לאחר ובהוספה למתן-תורה.

וכדאיתא במדרש⁶: "משל למטרונה שהיתה

1) שמו"ר פ"ל, ג. מכילתא ופרש"י עה"פ.

2) יתרו יח, כב. וראה שמו"ר שם.

3) ראה רשב"ם שם, יג.

4) ח"ב ס"ב. סח. א. נת' בשה"מ תש"ט ס"ע 56

ואילך. לקו"ש ח"א עמ' 74 ואילך. ועוד.

5) שמו"ר שם.

6) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. הנסמן בתו"מ סה"מ

תמוז ס"ע יג.

7) עירובין ק, סע"ב.

8) שמו"ר פי"ב, ג.

לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם⁹, כשביקש ליתן התורה ביטל גזירה ראשונה¹⁰. וכידוע¹¹ במעלת המצוות שניתנו במתן-תורה על מעלת המצוות שקיימו האבות – שהאבות הגיעו רק עד שורש הנבראים, ואילו במתן-תורה נעשה החיבור ד"ארץ" ו"שמים", על-ידי המשכת בחינה שלמעלה משניהם, דהיינו שהיא למעלה מההגבלות דמעלה ומטה, ולכן בכוחה לחבר שניהם (וכידוע¹² שבכדי לחבר ב' הפכים צריכים להיות למעלה משניהם).

ונמצא, שריחוק הערך בין משפטים ומתן-תורה הוא ריחוק גדול ביותר: מתן-תורה הוא עניין שלמעלה גם מבחינת "משמים" (מעלה), ואילו העניין שלמעלה הוא בסוג שכל אנושי, ולא רק שיש להם מקום בשכל (כמו עדות), אלא יתירה מזו – שהשכל מחייבם.

ומבלי הבט על גודל ריחוק הערך ביניהם – הרי שני עניינים אלו קשורים זה לזה, ועד שהמשפטים הם הכנה למתן-תורה וגם הוספה למתן-תורה.

ג. וביאור העניין וההוראה בעבודת האדם:

כאשר מתבוננים במעלת העניין דמתן-תורה, שהוא עניין נעלה ביותר, עד כדי כך שאפילו האבות לא היה בכוחם להגיע לעניין זה בכוח עצמם, ומכל-שכן אנשים כערכנו – עלול אדם לחשוב לעצמו: כיוון שריחוק הערך הוא גדול כל כך – יכולים לשכב לישון ולא לעשות דבר, ולהמתין עד שהקב"ה ימשך את האור שמלמעלה!

ועל כך היא ההוראה: הן אמת שמתן-תורה הוא עניין נעלה ביותר, שהנבראים אינם יכולים להגיע אליו, אלא ניתן בדרך מתנה למעלה, אבל אף-על-פי-כן, אימתי נותנים

מתנה זו – דווקא אחרי שישנה יגיעה ועבודה במדריגה השייכת לאדם, שזהו עניין "ושפטו את העם בכל עת", שהם המשפטים שלפני מתן-תורה, ואז נותנים מלמעלה את העניין דמתן-תורה, אור שלמעלה מהשתלשלות.

ועל-דרך זה בנוגע לעניין המשפטים שלאחרי מתן-תורה: יכולים לחשוב, שכיוון שמתן-תורה הוא אור נעלה ביותר, הרי אין לו שייכות לעולם כלל. ועל כך באה ההוראה – שלאחרי הגילויים הנעלים ביותר, יש להוריד ולהמשיך אותם בפנימיות ב"משפטים", בטעם ודעת, בשכל דנפש האלוקית, ועד לשכל דנפש השכלית, ועל-ידו – לחדור ולהשפיע גם על הנפש הבהמית.

אלא שאף-על-פי-כן יש לזכור, שגם לאחר שממשיכים עניינים אלו בשכל, צריך להיות נרגש בהם שבעיקרם וביסודם הם עניינים שלמעלה מטעם ודעת. וכפי שבאר ב"ק מו"ח אדמו"ר בכמה וכמה מאמרים¹³, שיש לקיים גם את המשפטים בחיות של קבלת-עול כמו החוקים, כיוון שבאמת גם המשפטים הם עניינים שלמעלה מהשתלשלות, אלא, שכיוון שהתכלית היא המשכת המקיף בפנימי, נמשכים הם גם בטעם ודעת, אבל בעיקרם הם למעלה מטעם ודעת.

וזהו דיוק הלשון "ואלה מוסף על הראשונים": המשפטים אינם עניין נפרד ח"ו, אלא הם הוספה ובהמשך לעשרת-הדברות, ולכן גם בהם צריך להיות נרגש העניין דמתן-תורה שלמעלה מהשתלשלות.

ד. האמור לעיל שכל העניינים הנעלים תכליתם היא שיומשכו ב"משפטים", בעניינים

ביום הקריאה, משתדל לומר החצי-קדיש שאחר קריאת התורה³⁴.

המגביה ספר-תורה להראות לעם, גוללו עד ג' דפין [=פותח שלושה "עמודים", טורים] ומגביה³⁵.

"כשמגביהין הספר-תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לתיבה כדי שיוכל לקרוא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר-תורה, ויאמר: "זאת התורה... ויאדיר"³⁶.

בעת הגבהת הספר-תורה ואמירת 'זאת התורה' – אין מנהגו להראות באצבע³⁷.

הרבי לימד את התמימים בבית-חיינו, כשהתפלל עמם לפני שנת תש"י, את סדר הגבהת התורה, שפונים בה כמו ב'בואי בשלום', דהיינו מימין לשמאל, אבל עושים רק

חצי סיבוב, דהיינו שהמגביה הופך פניו כלפי מערב עד האמצע, וחוזר למקומו. ואמר שזה הפירוש במה שכתוב שצריך להסתובב "משמאל לימין"³⁸.

מנהגו: מגביה הספר-תורה, ולאחרי שמראה אותה לקהל – חוזר ומניחו על הבימה וגוללו בעצמו, ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה³⁹.

מדויקים לגלול הספר-תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר-תורה מבחוץ⁴⁰.

האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר-תורה⁴¹.

הפטרה:

"לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר-תורה, כדי שגם הגולל

עמי 32], הנה אין זה הוראה לרבים". ובסי' יהלכות והליכות בר מצוה: פיה העי' 12 הביא מפי אבן חסיד תב"ד, שרק האדמו"רים בירכו בשם ומלכות, אבל החסידים, כיוון שספק להם אם קיימו מצוות חינוך בשלימות, מברכים בלא שם ומלכות.

34) ספר-המנהגים, מנהגי 'הגבהה וגלילה': עמי 15. ולהעיר, שקדיש זה לא נמנה בטי"ז, י"ז, י"ח קדישים שצ"ל האבל בכל יום (ותורת מנחם – מנחם ציון ח"א עמי 39. ח"יב עמי 481). וראה נטערי-גבריאלי הלי' אבילות ח"יב פמ"ה ס"א, שהביא מכמה פוסקים שהקדיש שייך עקרונית לבעל-קורא, אלא שנוהגים לכבד את האבל, ויש נוהגים בכך וכן הוא מנהגו גם אם האבל לא עלה לתורה.

35) מסכת סופרים פי"ד הי"ד. המג"א סי' קלד סי"ק ג העיר 'יואפשר דדווקא נקט ג"י, והמשגיב סי"ק ח כ'י 'ויניל דתלוי לפי כוח המגביה, שיהיה ביכולתו להגביה כשהיא נגללת הרבה" (והרבי ציון לו באגיק ח"י"ח דלהלן). נהוג לנוע בכתב (בטלית, או באבנט) ולנשק לפני ההגבהה.

36) שם, מסדור אדמוה"ו (בשו"ע הוצאת קה"ת תשס"א הוא בנימי תרכ"ג, שו"ע המקורות לזה).

37) שם. בסי' מנהגי ישראל תורה: סי' קלד סי"ח לא מצא את 'מנהג העולם' היה בסידורים וכי' רק ביילקוט מעם לועזי ובספר-חיים מהגר"ח פאלאגיי ז"ל, והביא סמך למנהג עפ"י מנחות כ"ט, (י"מ"ר"ח באצבעו ואמר 'זה"י'. אך ראה בלקוטי-תורה דברים לבג, ששלשון 'זה' הוא דבר 'שיכול להראות עליו באצבעו').

38) הרה"ח ר' יהודה-לייב שיחי' ביסטרצ'ק, 'התקשרות' גיליון רדע ע"ז 17, ועיי"ש דיון בקשר למקורות.

39) שם, והרבי (אגיק ח"י"ח עמי תכו, 'שעני הלכה ומנהגי

אוי"ח ח"א סי' פו) מצוין לערוך-השולחן (שהיה מראשי האשכנזים) סי' קמו ס"ט ששיבח מנהג זה, שזו עיקר מצוות הגולל – שהוא קושר הס"ת וינטל שכו כנגד כולם", ומסיים שמנהג האשכנזים (שהמגביה אינו קושר, ורק קטן גולל הס"ת) תמוה. ועל טעמו הוסיף הרבי עוד ג' טעמים: א) מוכח מכמה מנהגי ס"ת, שמהדרים שתהיה הס"ת פתוחה רק בעת הצורך ותיכף ומייד לגוללה. ב) למעט עד כמה שאפשר בחילוקי מנהגי בני ישראל. והרי אצל הספרדים שהגבהת הס"ת היא לפני קריאת – המגביה חוזר ומניחה על הבימה, וכן הוא הסוגרה (או גוללה). ג) כפי שתהיה הגלילה כדבעי – ראה שערי-אפרים שערי י ס"יט.

40) שם, ע"פ שו"ע סי' קמו ס"ג. 41) שם. צריך חיפוש מה המקור והטעם למנהגו בגלילה, לקשר בתחילת שליש התחתון דווקא (ספר-המנהגים סי' ע"ג 15. וראה מה שמסר ע"ז ביכפר חב"ד' גיליון 762 עמי 91, מקור ע"פ הירושלמי פי"ד דתענית היה, שמרע"ה החזיק בשליש הלחות, עיי"ש). למנהג העולם לקשר בתחילת שליש העליון, י"א שזהו ע"ד הדין בקביעת מוזהו (וי"ד רפ"ט ס"ב, ברכ"י שם, מנהגי ישראל תורה: סי' קמו ס"ק ב).

י"א שמנהגו הוא ע"ד ההפסקה שנעשת בגוף האדם ע"י האבנט בין הלב לחלק התחתון, וגם בס"ת יש ג' שלשים ראש גוף ורגל. ויש לבדוק אם יש לה שייכות לג' שלשים דז"א, שהשליש התחתון שייך לגילוי למטה בדווקא (ראה תו"א נח, ג).

דבר החוקת הספר אח"כ, בבית חיינו גיליון 68 עמי 2 (יומן כ"ה סכלו תנשי"א), מובא: 'בישחרות, בדרכו למקומו אחר קריאת, סימן [הרב] לזה שהחזיק את הס"ת –

מי שיש בו "סכנת היום", בנוסח הקצר "לשבת" הנדפס בשנים האחרונות בסידורי חב"ד²⁶. המברך ברכת הגומל לאחרי הקריאה הסמוכה לאמירת קדיש, ימתין בברכתו עד אחרי אמירת החזיקי קדיש ואז יברך²⁷. אחר ברכת 'הגומל' – קודם עניית "מי שגמלך..." – צריכים לענות אמן²⁸. הנוסע מעבר לים במטוס – מברך גם-כן ברכת 'הגומל'²⁹. לעניין ברכת 'הגומל' של היולדת –

ההוראה למעשה היא שלא תברך אשה 'הגומל' כלל³⁰. מנהגנו בלירת בת – לעשות 'מי שבירך' ולקרוא שם בקריאה היותר סמוכה ללידה, ולא-דווקא בשבת³¹. ב'מי שבירך' ליולדת בת – הנוסח: "יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים"³². 'ברוך שפטרני' מברכים בלא שם ומלכות, ומברכים אותה גם כיום ב', ה', בראש-חודש, ולא-דווקא בשבת³³. אבל, וכן בעל יארצייט כשחל היארצייט

לפחות בדפוס שלפניי, ד"צ ברוקלין תשמ"ז, יש לתקן "בעבור שעלה לתורה לכבוד...", כבמחזור השלם. וכן תוקן לאחרונה בסידורי 'תהלת ה' של הוצאת קה"ת בארה"ק (תש"ס ואילך). ככל שזוכרים, לא אמרו כלל 'מי שבירך' בנחכות הרב, אלא ליולדת ולרפואה שלימה. ובכלל אין רגילים לאמרו בבית חיינו ובישיבות חב"ד אלא כשנדבו תרומה, או כשיש צורך מיוחד לכבד משה, משא"כ בשאר מנייני חב"ד רגילים לברך כל עולה לתורה. ולהעיר מהידוע, שבדרך-כלל רבותינו נשיאנו לא היו מתעבים במנהגי ביחסי (ראה אגיק חייג עמי קנד ועוד, 'התקשרות גיליונות. תבח עמי 19, תלד עמי 19, תלט עמי 17 ושי"ט). (26) ראה קונטרס הסידור סכיג ואילך (נדפס גם בסידור תורה אור תשמ"ז, דף שפח"א), 'התקשרות גיליון שה עמי 18 וגיליון שח עמי 18 ושי"ט. (27) שם, הוראת הרבי – משום הפסק בין קרה"ת לקדיש (ובשיעור הקצר ציין לשיחות-קודש – י"ט כסלו תשכ"ב. וראה בארוכה שיחות-קודש תשכ"ג עמי כו. ובתדפיס מסי חקרימנהגים ח"ב, תשורה לנישואין גוראריה-סיג"ל, י"ג תמוז תשס"ג, עמי לט ואילך, ציין בה לא"י להרה"צ מבוטשאטש סי' ר"ט. שו"ת יד-יעקב (ארגואיט) סי' מ. אהלך באמיתך פכ"ג סעיף ס"א, ועוד). וצינו שם לשערי-אפרים שער י' ס"ט, ואינו יודע מה הקשר לנוד"ד. ולהעיר שאמירת הקדיש לדעת הרמב"ם היא בשני וחמישי אחרי החזרת הס"ת להיכל, וביום שיש בו מוסף – לפני מוסף (עי"ב מחלי תפילה הי"כב. וראה בשיעור אדמו"ר סי' רפב סי"ב ואילך), כמו במנחת שבת ות"צ גם למנהגנו, אלא שגם שם אנו משתדלים למנוע כל הפסק. (28) שם, הוראת הרבי (ומחאתו על א"י-הענייה באגיק ח"ד עמי רס, 'שערי הלכה ומנהג' אור"ח ח"א סי' ק). וכ"כ בשרי-אפרים שער ד ס"ל לענות 'אמן' (ודלא כמלמדים זכות ש"ימי שגמלך" תוכנו כמו 'אמן). והרי טעות זו, לדלג אמירת 'אמן' ולהחליט מיד באמירה שלאח"י, מצוייה בכ"מ, כגון בחזרת השי"ץ לפני 'מודים', ובקהילות שאומרות 'ושמרו' בליל ש"ק לפני אמירתו. (29) שם, ממכתב הרבי שנתק בערות שם (לקוטי-שיחות

חייב עמי 152, 'שערי הלי ומנהג' ש"ס). (30) בסדר ברכות-הנהנין לאדמו"ר (פ"י"ג ה"ג) כתב שבתוך בעזרת נשים וישמעו עשרה אנשים, ובקצות: השולחן (סי' סה בדריהשולחן סי' ק) כתב 'ועושים מניין בבית היולדת לתפילת מעריב ומברכת הגומל' כהנוג בירושלים (וצוין לו, כמקור לדיון ולא כפסק-דין, באגיק ח"כ [כצ"ל] עמי קב, 'שערי הלכה ומנהג' אור"ח ח"א סי' ק), הרי למעשה מסר הרה"ח רי"ל שיחיו גורנו שהורה לו הרבי שאשה לא תברך ברכה זו (ראה בפרטות בהתקשרות גיליון כו עמי 18 הע"5). (31) שם, 'הוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש"ב נ"ע [באגיק של הרבי: ח"ד עמי מח. ק"ו. ח"ד עמי נו. ח"כ עמי רכו. חכ"ב עמי רס]. ולהעיר כי "אשה כמאן דמילא דמא" (ע"ז כו, א) [באגיק האחרונות הני"ל: "ופשיטא שהכוונה תיכף בלידתה"], וראה לקוטי-שיחות ח"ב עמי 472 [שבשעת בברית-מילה לבן. ובמאמר דלהלן מובא טעם כיו"ב בשם היבני יששכר: "מדוע נמתן אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם בישראל, כי אשר יקראו לו נפש חיה הוא שמו וממשיך קדושת ישראל על הולד...". המנהגים השונים בעניין זה הובאו במאמרו של הרה"ח הרב אליהו-יוחנן שיחי גוראריה בהתקשרות גיליון כו עמי 17, ובספרו 'חקרי מנהגים' עמי עט. (32) שם י"ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר מהר"ש"ב נ"ע [אגיק שלו ח"א סי' ר"ן] (ע"פ ברכות ז"א, 'שלמרות שאשה פטורה מתלמוד-תורה, יש לה את זכות-התורה בעזרתה בעלה ולבניה ללמוד"). היום-יום, כה מנ"א. אגיק של הרבי ח"ה עמי רפ ועוד (ראה במפתח האגיק ערך 'נשים'), ונתבאר בחי"ב עמי שמא. (33) שם 'היום-יום עמי קיב [יב כסלו]. ראה רמ"א סי' רכה. שער-הכולל פכ"ד. אגיק ח"ז עמי רכה, 'שערי הלכה ומנהג' אור"ח ח"א סי' פה 'ומה שבירכו הנשיאים בשם ומלכות, וכמובא בישיבת כ"ק אדמו"ר [ראה לקוטי-דיבורים ח"ב עמי 528, ובסערי תרצ"ו עמי 89 ובהערה. ובלה"ק בלקוטי דיבורים ח"א עמי 351 ובספר התולדות אדמו"ר האמצעי

של טעם ודעת, ועד לעניינים תחתונים ביותר – מבוואר גם במדרש על הפסוק "ואלה המשפטים גו'", וזה לשוננו¹⁵: "זהו שאמר הכתוב¹⁴ מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה... אם משים אדם

כדבעי, צריכה להיות ההוספה ד"משפטים", שהוא עניין המשכה למטה, ולא עוד אלא שהוספה זו היא הנתנת קיום בה"ראשונים", ואילו כאשר חסרה ההוספה ד"משפטים", אזי נחסר גם בה"ראשונים", כי, כל העניינים

גם אם מצד מצבו בגלגול זה אינו צריך לעסוק בעניין זה (השפעה על הזולת), הרי אינו יכול לדעת עניין ומצב נשמתו מצד הגלגול הקודם!...

עצמו כתרומה הזו שמושלכת בזווית הבית ואומר מה לי בטורח הצבור, מה לי בדיניהם, מה לי לשמוע קולם, שלום עליך נפשי, הרי זה מחריב את העולם, הווי ואיש תרומות יהרסנה". כלומר: כאשר ההנהגה היא באופן של תרומה, שמונחת בקרן זוית, להיותה "קודש", ולכן יראה היא להתערב בחולין כדי שלא תטמא ח"ו, וכמו כן עומד הוא בקרן זווית וצווח "אל תגש בי כי קדשתיך", "כי קדשתי וטהרתי יותר ממך"¹⁵, ולכן אני ירא מלהתקרב ("צורידן זיד") לזולתי – הנה על זה נאמר "ואיש תרומות יהרסנה", כיוון שאין זו הכוונה, אלא הכוונה היא להמשיך את העניינים הנעלים ביותר למטה דווקא ובפנימיות דווקא. וזהו הטעם שמצינו בהנהגת רבותינו נשיאינו, ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהיו שולחים שלוחים שיפעלו גם עם אנשים פשוטים ובעניינים נמוכים – שעניין זה הוא טובה לא רק עבור הזולת, אלא גם עבור השלוחים עצמם¹⁶ – כיוון שהכוונה היא להמשיך את העניינים הנעלים למטה דווקא. וזהו גם תוכן העניין ד"ואלה מוסיף על הראשונים" – שכדי שיהיו ה"ראשונים"

שנותנים מלמעלה הם רק בשביל התכלית דדירה בתחתונים, ולכן, כאשר חסרה התכלית דדירה בתחתונים, אזי אפשר שיחסר גם בשאר העניינים. וזהו גם המשך דברי המדרש שם: "מעשה ברבי אסי כשהיה מסתלק מן העולם נכנס בן אחותו אצלו, מצאו בוכה, אמר לו, רבי, מפני מה אתה בוכה, יש תורה שלא למדת ולימדת, הרי תלמידך יושבים לפניך, יש גמילות חסדים שלא עשית, ועל כל מידות שהיו בך היית מתרחק מן הדינין ולא נתת רשות על עצמך להתמנות על צרכי ציבור (והיינו שאמר לו עניין זה בתור שבח). אמר לו, בני, עליה אני בוכה, שמא אתן דין וחשבון על שהייתי יכול לעשות דיניהם של ישראל, הווי ואיש תרומות יהרסנה". והיינו, שאין מספיק לימוד התורה והעסק בגמ"ח כאיש פרטי, אלא יש צורך בהתעסקות בטובת הזולת בתור פרנס ציבור, היינו, שמוסר עצמו לגמרי כדי לפעול עם הזולת. ועל זה נאמר "מלך במשפט יעמיד ארץ", היינו, שהעוסק בצורכי ציבור הוא המעמיד ומקיים את הארץ; מה-שאין-כן כאשר הנהגתו היא באופן ד"איש תרומות", "כתרומה הזו

15 ישעיה סה, וברפ"ש. 16 ראה גם תו"מ חכ"ה עמ' 46. וש"נ. 13 תנחומא פרשתנו ב. וראה גם שמ"ר פ"ל, יג. 14 משלי כט, ד.

שמושלכת בזוויות הבית", הרי אף שעוסק בגמ"ח בתור איש פרטי, מכל-מקום "יהרסנה", כי על-ידי זה חסרים בהעולם כמה עניינים, וכיוון שהיה ביכולתו לתקנם ולא תיקנם, נחשב לו כאילו הרס אותם.

ד. אמנם, היצר-הרע הוא ערמומי ("א קלוגינקער"), ולכן בא וטוען, שאמנם כל האמור אמת הוא, אבל לא אליו הכוונה ("ניט אים מיינט מען דאס")... לכל אחד יש עניינו הפרטי, והעניין הפרטי שלו הוא להיות "איש תרומות", והראיה לדבר – שאין לו חוש בהפעולה עם הזולת!...

והיצר-הרע אינו מסתפק בכך – בידועו שהאדם יכול לענות לו שהרגשתו שאין לו חוש בו היא מצד "השוחד יעוור"¹⁷, שהאדם הוא משוחד בנוגע לעצמו ולכן באפשרותו לרמות את עצמו – ולכן עולה בדעתו של היצר-הרע "המצאה" נוספת, וטוען, שגם כשמתדבר עם אנשים אחרים שאין להם פניות לגביו, **טוענים גם הם** שאין לו חוש בפעולה עם הזולת... וכאמור, אמת הדבר שהעבודה ד"מלך במשפט" היא נעלית ביותר, אבל הוא – אין לו חוש בכך, ולא זהו עניינו, ומביאים כמה וכמה ראיות שאם יעסוק בעניינים נעלים יצליח, ולכן – טוענים הם – אינו צריך לעסוק בעניין המשפטיים.

והמענה לזה: לכל לראש – אין זו עדיין ראייה שוויה טענה צודקת; ייתכן שכל הטענות הן מתחבולות היצר, ולאמיתו של דבר יש לו שייכות לעניין המשפטיים. ויתירה מזו: אפילו לו יהי כדבריו, הנה

(22) לשון חז"ל – ב"מ כ, ס"ב. וש"נ.
 (23) ראה רמב"ם הל' שאלה ופקדון פ"ה ה"ד. ושו"ע ח"מ ס"צ"ו.
 (24) תהילים פ"ב, א.
 (25) ראה סנהדרין ז, סע"א.

(17) פרשתנו כ"ג.
 (18) ח"ב צ"ד, ואילך.
 (19) בסופה.
 (20) משנה פאה שם.
 (21) ראה גם ס' בעש"ט ע"ה ריש פרשתנו, ובהערות שם.

בספר השני עולה המפטיד בפרשת שקלים, מתחילת פרשת כי תשא "וידבר... לכפר על נפשותיכם" (שמות ל, י"טז). הגבהה וגלילה לספר השני¹⁴. הפטרה: "ויכרות יהודע... לכהנים יהיו" (מלכים ב יא, יז – יב, יז). אם קרא הפטרת פרשת משפטים, קורא אחריה את הפטרה הנכונה, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה¹⁵.

עלייה לתורה: הנקרא לעלות לתורה, הולך בזריזות ממקומו לבימה בדרך הקצרה ויורד בדרך הארוכה¹⁶.

הרבי היה נוגע בעצי-חיים ללא הטלית¹⁷, פותח את ספר-התורה, נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה ובסופה¹⁸, נושק הטלית במקום

14 אין להתחיל בקריאת הפטרה עד גמר הגלילה, ולפחות עד שיתחיל לחזור את הסית (שערי אפרים שם סכ"ה, עיי"ש בפתחי שערים).
 15 לוח כולל-בית, ש"פ מקץ.
 16 שו"ע הב"י סי' קמא ס"ז ואחרונים, וכן נהג הרבי.
 17 ורק בשמחית נהג כמנהג כ"ק אדמו"ר מהור"י י"צ נ"ע לאוה"ם ע"י הטלית (ראה ספר-המנהגים עמ' 13 ובהערה). ומשנת תשי"א הפסיק גם זאת.
 18 כשמעוטף בטלית נוגע בס"ת באמצעות הטלית (לא בכנף ולא בציציות), וכשאינו מעוטף – באבנט הס"ת.
 19 ספר-המנהגים עמ' 13 בהערה, כתב הרבי על המילים "נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה": "ודלא כיש נוהרים (הובאו דבריהם בס' שערי-רחמים [כצ"ל, וכ"ה במקור, סה"י תשי"ח עמ' 146 – אות ד] ובס' שערי-חיים [אות כ] על השערי-אפרים שער ד' ס"ק ג' וס"ק יז) לנגוע רק בגליון הידועה". טעם הזהירות הוא כדי שלא לפגוע ח"ו בגוף האותיות. וכמוכן גם למנהגו שמקילין בעצם הנגיעה, עדיין יש להזהר שלא **לשפוט**, וכן שלא לנגוע ע"י האבזם של אבנט הס"ת וכדומה כדי שלא ייפגע הכתב בפועל. בשעת הברכות אוהו בעצי-חיים בשתי ידיו, ובשעת הקריאה אוהו בשתי ידיו בעץ-חיים הימני.
 18 בשנים הראשונות נהג הרבי בזה כך. מאוחר יותר (עכ"פ משנת תשכ"ב ואילך) נהג לנגוע לפני הקריאה בתחילתה, בסופה ובתחילתה, ואחריה בסופה ובתחילתה (והחל משנת האבל תשמ"ח גם בסופה); ולמרות זאת הורה להדפיס את ההוראה המקורית בספר-המנהגים, כהוראה **לרבים**.
 19 מקפיד (אם צריך – פותח שוב, ומתאמץ) לסגור לגמרי את הס"ת, כשצד ימין מעל שד שמאל.
 20 רק **קצת**, וגם זאת בצורה כמעט בלתי-ניכרת, ע"י שהס"ת תחילה את הס"ת מעט שמאלה (הרה"ח רי"ל שי גרונר). ואת בס"ת הקטן. בנדול – לא הזיוז, אלא עמד

לימינו.
 21 ביברכי אינו מרכין ראשו כלל (ראה ע"ז בשער-הכולל פ"ז ס"א, וראה גם בשו"ת יביע אומר ח"ה חא"ח סי' ח אות ד). חזון יברוך ה' המבורך אחרי עניית הציבור (אף שבסידור סד"ה כשמפסיק כתב בקשר לעניית 'ברכי: "אין להשי"ץ להמתין... עד שייסימו הציבור, אלא עונה עמאם ביחד" דלא כבס"י קצב ס"א-ב שכי' שעונה אחריהם. וכמדומה שגם בברכת הזימון ענה הרבי אחרי הציבור). הרבי נהג להגביה ולנענע קצת את הס"ת: לפני תיבת 'ברכי; וכמה פעמים בשעת הברכה, בעיקר לקראת אמירת השם. בהתיבות: 'ברכי, 'ברוך (בשם ה' זה לא נענע), ברוך אתה ה' (בתחילה ובסוף ברכה ראשונה); ובברכה האחרונה, לפני הברכה ובתיבות: נתן לנו; ובסיום – ברוך אתה ה' (ואולי היו שינויים בזה).
 לאחר סיום ברכה אחרונה, הקפיד הרבי להצמיד את האבנט לס"ת ביד ימין מצד ימין של הס"ת.
 22 כנראה הכוונה לחלקי-הפסוקים שהציבור אומרם בקול רם לפני השי"ץ בקריאת ת"צ ("שוב מחרון אפך..."), י"ג מדות, "וסלחת..."), ודפי בראשית ("ויהי ערב...") בשמחית. פסוקים אלו החל הרבי לאומרם עם הציבור וסיימם עם השי"ץ.
 23 בכל זה ראה היום יום ד' אלול, ספר-המנהגים עמ' 13.
 24 ספר-המנהגים שם (עמ' 14), ממניא ס"י קמא ס"ק ח (ההמתנה), "וכן נוהגים" (כנראה – הנישוק. וראה 'מנהגי מלך עמ' 31). וכשיו"ד – ייכל בנתן. שלא יחא נראה שהיתה הקריאה עליו כמשא, משיניב וכף-החיים שם.
 25 אג"ק כרך ב עמ' שכו. ומוה משמע לכאורה, ששילת האמירה היתה רק כדי שלא לבטל זמנו של הרבי (אך ייתכן גם שהרבי מוכיח את כן רק כדי להסביר מדוע אין לו ידיעה ישירה בנושא). אגב, שם כתב הרבי: "יטסח... היותר מדוייק שראיתי, הוא בסידור תורה אורי, וגם שם,

"ויעזור...". [אומרים] ותגלה – בוא"ר.
 "כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים היו
 מדרקדים ביותר אשר בכל קריאה, אפילו ביום
 שני וחמישי, מנחת שבת יהיה הסדר: כהן, לוי
 וישראל"⁹.

אם אין כהן בבית-הכנסת, יאמר הגבאי: "אין
 כאן כהן, יעמוד [פלוגי בן פלוגי, ישראל] או:
 [לוי] במקום כהן..."¹⁰.
 "כ"ק האדמו"רים היו מקפידים ביותר

שבעלי הקריאה יהיו דייקנים, והיו מדרקדים
 על שני עניינים: א) דקדוק התיבות בהברה
 ברורה. ב) שמירת טעמי הגנינה"¹¹.
 מדרקדים לשמוע קריאת התורה מתוך
 החומש"¹².

* השנה קוראים בספר הראשון לשבעה
 עולים בפרשת השבוע – משפטים, לאחר מכן
 מניחים את הספר השני אצל הראשון, ואומרים
 חצי קריש"¹³. הגבהה וגלילה לספר הראשון.

אדמו"ר לסידור (נדפסה בסידור 'תורה אורי' תשמ"ז עמ'
 14). ספר-השיחות תורת-שלום עמ' 2. ספר-התולדות
 אדמו"ר חייב עמ' 561. באריכות באגיק כ"ק אדמו"ר
 מהור"י צ"ח עמ' קמב. וראה גם ישעיה הלכה ומנהיג אי"ח
 ח"א ס"ע קח.
 לגבי חזרה אם קרא בטעות (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 456),
 מתי חוזרין וכיצד – ראה בירור בהתקשרות גיליון שם
 עמ' 18.

לגבי טעות שנמצאה בשעת הקריאה בס"ת עצמו, נהוג
 כמיש בסידור 'תורה אורי' עמ' שסו ובקצות השולחן סי' פג,
 ולא כנדפס בשו"ת צמח-צדק שער המילואים ח"ד סי' ד,
 בהוצאת תשנ"ד – או"ח סי' עו (ראה 'התקשרות' גיליון
 ת"ר עמ' 16).

12) ספר-המנהגים שם מסה"מ קונטרסים שם, וכן ציוין
 לימודה רבה מ"ק אדמו"ר מהור"ש ני"ע (נדפסה
 בהוספות לסידור עם דא"ח עמ' 642, וכן בסידור ת"א
 הני"ל עמ' 490, ובאגיק אדמו"ר מהור"ש ח"א עמ' קעז).
 וכ"כ בכ"ה החיים סי' קמו ס"ק ח"א בשם החיד"א, עני"ש.
 13) "ואין מסלקין הראשונה עד שהניחו השניה על השולחן,
 שלא יסירו דעתן מן המצוות" (רמ"א סי' קמו ס"ח), ודין
 זה, להניח לפני ההגבהה, הוא גם כשאין אומרים אח"כ
 קדיש, כמו כשמסיימים הס"ת הראשון מתוך שלושה ס"ת,
 או בסיום עליית הישלישי בחוה"מ פסח (שערי אפרים שער
 י ס"ב). בנפרד, כשיש מפטיר הקורא בס"ת השני, כמו
 היום, מניחין את הס"ת השני לפני הקדיש, כדי שיחול
 הקדיש על שניהם (מ"א שם ס"ק יב). אין לפתוח את מעיל
 הס"ת השני עד גמר גלילה והלבשת הס"ת הראשון, כיוון
 ש"אין עושין מצוות חבילות" (עני"ש בש"ע ומשני
 ובשערי-אפרים שם. אבל גם כשאומרים את הקדיש אחרי
 הס"ת השני, אין מחזירין את הספר הראשון לאמירתו,
 כמיש הלבוש סי' תרכ"ב דפשיטא שהקדיש חל גם עליו,
 והחמד משה כתב שהיה קצת בזיון להניח ס"ת ולא לקרות
 בו, הובאו בפסקי תשובות סי' יא – תודה להרב ישראל-
 יצחק שי' הלפרין מכפר-חבי"ד). כמובן, הס"ת נשאר על
 הבימה עד הקריאה בו. הרה"ח ר' מאיר שי"ח הארליג מסר,
 שהרבי הקפיד שיניחו את הספר השני מימין הראשון
 דווקא.

ביציבות ובכבוד.
 8) ספר-המנהגים – מנהגי 'קריאת התורה' (עמ' 15-13).
 הערת הרב: בסידורים: יעבץ (וע"פ הוצאה הראשונה
 שהיא של המחבר עצמו יש לברר אם אין זה הוספה
 מהמ"ל שלאחריו [א"ה]: ואכן בסידור יעב"ץ הוצאת
 אשכול תשנ"ג, ח"א עמ' שי"ד תשי"ס, ברור שהדברים הם
 של המחבר עצמו], חמדת-ישראל, תפילת-ישראל עם
 פירוש 'אור הישר', אוצר-התפילות, כלבו, סידור שלי"ה ועוד
 – דבחול ובשבת במנחה אומרים 'ותגלה'. ובשבת ויום-טוב
 בשחרית – 'ויעזור'. ובכל הני"ל – 'ותגלה' (בוא"ו). ודלא
 כסידור עבודת-ישראל (ע"פ מסכת-סופרים פ"ד הי"ב) –
 'ותגלה' [א"ה]: היעב"ץ שם גורס גם במסכת-סופרים
 'ותגלה', ומבאר שהנוסח בא בהמשך לאב הרחמים'
 שלפניו].

9) ספר-המנהגים שם, מלקוטי-דיבורים כרך ב עמ' 456
 [וספר השיחות תרצ"ו עמ' 51]. והיינו לדאוג לכך שיהיו
 תמיד כהן ולוי בבית-הכנסת. ובוודאי שלא לקרוא ללוי או
 לישראל לעלות ראשון כשיש כהן (אף שבלית-ברירה,
 כשעמד ברמזנה לעלות במניין של הרב, הורה הרב
 להעלותו במקום כהן אף שזה לא יצא החוצה – פינת
 ההלכה, שיחת השבוע גיליון 459. וראה בשו"ע הקצר פ"ה
 סי' ושי"ט).

10) כדי שלא יטעו ויחשיבו את העולה לכהן. כיוון שאמר
 בגמרא (גיטין נ"ב), שבמצב כזה "נתפרדה החבילה",
 מעלים מי שרוצים, וניתן להעלות גם לוי (ולא כדעת
 המסתייגים מזה ע"פ הקבלה), ובפרט אם הוא יחויב (ראה
 שו"ע רמ"א סי' קלה ס"ו), פסקי תשובות שם אות י
 ושי"ט). וכנראה שאין נהגין כדעת המ"א ס"ק יא, שאם
 הלוי והישראל שווין בתורה – יש להעלות את הלוי ראשון
 (הובא בקצות השולחן סי' כה בבדי השלחן ס"ק טו).
 11) ספר-המנהגים שם, ומציינים להני"ל וגם ליספר
 המאמרים – קונטרסים' כרך ב עמ' 790. למרות שמן-הדין
 יש לדקדק בקריאת-שמע, ואף בתפילה ובפסקי-דומרה
 (שו"ע אדה"ז סי' סא סכ"א-כב), הרי מסיבות היסטוריות,
 כיוון שהמשכילים דגלו בשעתו בחכמת הדקדוק, מיעטו
 החסידים לעסוק בו, והקפידו על הדקדוק בעיקר
 בקריאת התורה. ראה בנושא זה: הסכמת מהר"ל אחי

המפקיד חייב סכום זה להנפקד או ליורשי
 הנפקד. ונמצא שהבית-דין פסק דין אמת,
 שהרי כן הוא האמת, שממון זה שייך ליורשי
 הנפקד.

ובזה מבאר דיוק הלשון "דין אמת לאמיתו"
 – שגם כאשר מצד ענייני העולם הזה אין
 מוכרח שדיני התורה יהיו אמת, מכל-מקום,
 הרי הם אמת לאמיתו מצד כמה וכמה עניינים
 שאינם מושגים בעולם הזה.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת משפטים,
 מברכים החודש אדר-ראשון, היתשי"ט.
 תורת-מנחם – התוועדות התשי"ט,
 חלק שני (כה) עמ' 65-70 – בלתי מוגה)

וכשם שישנו עניין זה בגשמיות, שיכולה
 להיות מציאות שהאדם יודע בעצמו בוודאות,
 מבלי לרמות את עצמו, שאינו חייב ממון

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
 ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
 מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
 "התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הייתכן שנמצאים עדיין בגלות?!

להוסיף בשלום ופשיטא בשליטת הפכו

כיוון שנמצאים ב"זמן השיא" ("די העכסטע צייט") של ביאת משיח צדקנו, "הנה זה (מלך המשיח) בא", רואים כבר (מעין ו)התחלת פעולתו של מלך המשיח על העמים, "ושפט בין הגויים והוכיח עמים רבים וכיתתו חרבותם לאתים וגו'" – על-ידי זה שהקב"ה נתן לבלב המלכים דאומות-העולם ("לב מלכים ושרים ביד ה'") להחליט ולהכריז יחדו על דבר המעמד ומצב ד"כיתתו חרבותם לאתים"...

על-פי האמור לעיל מתחזקת יותר הפליאה והתמיהה, ביחד עם גודל הצער וההבהלה (ועד שמצד גודל הצער אין להאריך בזה ביום השבת) – הייתכן שבני-ישראל נמצאים עדיין בגלות?!... עד מתי?!...!

הייתכן שלאחרי כל הסימנים על בוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, עד להמאורע דערב שבת זה שאפילו אומות העולם מכריזים שהגיע הזמן ד"וכיתתו חרבותם לאתים" – נמצאים אנו ביום השבת-קודש זה בחוץ-לארץ, במקום להימצא, יחד עם כל בני-ישראל מכל קצווי תבל, בארצנו הקדושה, בירושלים עיר-הקודש ובבית-המקדש, מסובים ל"שולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם", שעליו ערוכים הלוחות ושור הבר ויין המשומר!

ועוד ועיקר – שעדיין לא נתקבלה ההודעה והציווי ונתינת-כוח ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כפי שקוראים בתורה במנחה) בנוגע לבניין בית-המקדש השלישי! ומזה מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהעניינים שמקרכים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.

ולכל לראש – בהעניין המודגש בפרשת "משפטים" – פרטי הדינים בין אדם לחבירו מתוך שלום (ופשיטא שלילת הפכו, ביטול סיבת הגלות האחרון), שעל-ידי זה באה הגאולה.

(מתוועדות שבת-קודש פרשת משפטים תשנ"ב. ספר-השיחות תשנ"ב, עמ' 363 ו-371)

מולד הלבנה מזכיר את הגאולה העתידה

"ראש חודש" עניינו – מולד וחידוש הלבנה. וכאשר יהודי שואל מהי ההוראה מחידוש הלבנה בנוגע אליו... ועל זה אומרים לו, שאין צורך לחפש בזה רמזים בקבלה ובחסידות כו', כי הדבר מפורש ב"סידור" (השווה לכל נפש): "שהם עתידים להתחדש כמותה", כלומר, ראיית מולד וחידוש הלבנה מזכירה ומעוררת אצל היהודי את העובדה "שהם עתידים להתחדש כמותה".

... חידוש במציאותו האמיתית של יהודי, כלומר, בענייני קדושה, תורה ומצוותיה, שתכלית השלימות בזה תהיה בגאולה העתידה. ומזה מובן שכללות העניין דראיית מולד וחידוש הלבנה מזכיר לכל אחד ואחד מישראל (אפילו לפשוט שבפשוטים) אודות הגאולה העתידה – "שהם עתידים להתחדש כמותה".

(משיחות שבת פרשת משפטים, מברכים-החודש וערב ראש-חודש אדר ה'תשמ"ג. יתורת מנחם – התוועדות ה'תשמ"ג, כרך שני, עמ' 978-975 – בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת משפטים

כ"ז בשבט, מברכים החודש

"לימוד בכל יום פרשה חומש עם פירוש רש"י (ביום ראשון עד 'שני', ביום שני עד 'שלישי' וכו'), אמירת תהלים בכל יום, סיום ספר תהלים בשבת מברכים – על זאת צריך לשמור. הדבר נוגע לאדם עצמו, לבניו ולבני-בניו".

השכם בבוקר – אמירת כל התהלים בציבור. אחר-כך לומדים בציבור במשך כשעה

מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה.

[למנהג רבותינו נשיאנו, קוראים לפני שחרית את ה'שביעי' של פ' משפטים שמו"ת, ואת ההפטרות דפ' שקלים].

מנהגי קריאת התורה

פותחין הארון, ומוציאין שני ספרי-תורה. לאחר שמגיעים ספרי-התורה לבימה ניתן למסור גם לקטן לאחוז ספרי-תורה.

"ותגלה ותראה..." אומרים בחול ובמנחה של שבת. ובשבת ויום-טוב בשחרית –

* במדור זה – בכפרשת שקלים בכל שנה, בלי-נד – ניסונו לרכז דיני ומנהגי הוצאת והכנסת ספרי-תורה, קריאת התורה וכו'. נשמח לקבל הערות והשלמות. ההנהגות השייכות לשבת זו דווקא, נסמנו בכוכבית בתחילתן.
1) תרגום מאידש – היום-יום, כה שבת (משיחת שמחת-תורה תרצ"ז, ספר-השיחות תרצ"ז עמ' 203).
2) ע"פ מענה הרבי אין הוראה לומר את הפסוקים שלפני ושאר התהלים, ובתהלים שלאחר התפילה אין לפסוקי ילכו נרננה" מקום כלל. ראה נוסח המענה ומשמעותו בהתקשרות גיליון תפד עמ' 17.

3) היום יום ד' טבת.
4) בדרישה סי' תרנ"א כי שיש לפתוח את ארתיק משמאל לימין, ובסי' קכח ס"ק יג כתב שאין קפידא בזה (ובקצות-השולחן סי' כה ס"א העתיק מסי' קכח). אולם נפוץ בבית-חינו ובין אנשי לפתוח מימין לשמאל [אודות רשימת כ"ק אדמו"ר מהורשיב ני"ע בנדון, שנעתיקה כאן בשנים קודמות – נכתבה בעפרון בביבל תרמ"ג, והעביר עליה קולמוס וכתב "כ"ז אינו מכוון כלל וכלל", וע"פ הוראת הרבי לא נדפסה בסה"מ תרמ"ג – ראה בקובץ 'הערות התי' ואנשי – 770 גיליון שיא עמ' 66]. וראה 'התקשרות' גיליון רדע עמ' 18.

5) בסי' ליובאוויטש וחייליה עמ' 27, כתב: להוצאת ספר-תורה היה עולה תמיד אדמו"ר [מהור"י] ז"ל. אף פעם לא היה מניח הספר-תורה להיכל, רק הוצאה לבד, ע"כ.

"בביב"ע של כ"ק אדמו"ר ראיתי איש אחד שמשתדל תמיד להוצאת ס"ת בכל מניין ומניין, והבחיני שאף פעם לא היה מניח, ושאלתי: הרי כולם נוהגים שהמוציא הוא

המכניס? וענה לי, שכשהיה ב'יחידות' אצל הרב, אמר לו הרבי (באיזה עניין) להשתדל להוצאת ס"ת, והוסיף ואמר לו שאין זה נוגע להכנסה (שם). וראה בעניין זה בקצות-השולחן סי' כה בבדה"ש ס"ק סג, ובסי' מנהג ישראל תורה' סו"ס קלד ושי"ג. מהמשיפיע הרה"ח ר' שלמה-חיים קסלמן ע"ה שמעתי, שהקפדה להכניס ג"כ, היא מנהג 'בעלי-בתים' שחוששים שתהיה להם בחשבון 'הוצאה' ללא 'הכנסה'...

6) בדבר אופן אחיזת הספר-תורה בהוצאה והכנסה וכו' – הנה הרבי החזיקו תמיד (גם בהקפות) כשהכתב כלפי חוץ (ואילו גיסו הרה"ח הרשי"ג ע"ה החזיקו תמיד להיפך, וי"א שכן היה מנהג חב"ד בדורות שעברו, אלא שהנשיאים נהגו אחרת, וע"ה). ובספר 'מנהג ישראל תורה' סי' קלד ס"ק ה מביא מהיעב"ץ וכו' שפני הס"ת צ"ל כלפי העם.

כמדומה שנהוג (ע"פ בין אנשי והאשכנזים) לסגור את ארון-הקודש לגמרי לפני אמירת 'שמעי' (ובחול 'גדלו'), וכן (בכל הקהילות) בהחזרת הס"ת לפני אמירת קדיש, ולפני-כן לפותחו בהחזרת הס"ת עם אמירת 'יהללו'.

הרבי נהג לומר 'שמעי', יחד אלווקינו, 'גדלו' (כולו), שלא כמנהג הנפוץ בקהילות האשכנזים לומר 'גדלו לה' אתי' לכיוון ארתיק' וינרוממה שמו יחדיו לכיוון הקהל) ויהללו, בהגהת הס"ת מעט (מסי' סופרים פ"ד הי"א, מג"א סי' קלד ס"ק ד, שערי-אפרים שער י ס"ד) לכיוון ארון-הקודש.

7) אג"ק ח"ג עמ' קלח. ובשערי הלכה מנהגי או"ח ח"א סי"ע קפח העירו משערי-אפרים שער י ס"ז (כצ"ל) ובפתח-שערים שם, שעל-כ"פנים צריך שיהיה בר'דעת ויחזיקנו

שונות. מעניינת ההשתתפות בשנת תשי"ג (אגרות קודש, כרך ז, עמ' קסו): "100 \$ בתור נדבה, וצ"ק נוסף על סך 100 \$ בתור הלוואה".

"לי הכסף"

בעת כינוס השלוחים בשנת תשמ"ח (ה'תנועדות' תשמ"ח, כרך א, עמ' 504), הודיע הרבי כי כדי להקל על חלק מדאגות השלוחים הנובעות מריבוי ההוצאות, יעניק השתתפות של עשרה אחוזים מהגירעון הכספי היותר".

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטען פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.

רב"ה, י"ט אדר א', ה'תשל"ח
 ברוקלין, נ.י.

הונ"ה אי"א נו"ג
 עוסק בצרכי צבור
 כו"ה יעקב שי' שורץ

שלום וברכה:
 כאשר אני קבלת מכתבו מר"ה אדר א', וה"ה על הברכה, וכבר פלתי אכורה בחוה"ק שכל המברך מתברך כאה"ה בקור הברכה, שהוספתו מרובה על העיקר.

נעם לקרא בככתבו בנוגע תקוותיו ואיחוליו לאחדות ואהבה בין השכבות העם בכל מקום שהם. וידוע דיוק הנוסח "ברכנו אבינו - כולנו כאחד", כאשר "כולנו כאחד" אזי "ברכנו אבינו". ובודאי גם ידוע למר משה"כ אדמו"ר הזקן בספר **תניא** שלו, פ' לב, בנוסח זה.

וכדובר כ"פ אשר לכאורה קשה הדבר שהי' אחדות ואהבה אמתית בין כל שכבות העם, על אחת כו"כ עם הכת' ונכון אצל'פי טבע אין דיעוהיהם שונה, והכס' ונכון הרי דעתו הקיפה היא, וביחד עם זה הרי זו היא דרישה הוראתנו, הוראת הייט, הוראה בחיים, והוראת אמת שכל הוראותי' אמהיות. וביאור הענין אין סאפשר הדבר, ולא עוד אלא "קרוב הדבר אליך כאד, בפיו ובלבבך לעשותו", הוא על ירי ספקל כל אחד ואחת עול תורתנו ומצוותי', שעל ידי תורה אחת שניהנה מה' אחד נעשים כולם עם אחד באמת. אלא שרצה הקב"ה בורא אדם וכנהיגו שישתדל כ"א בזה לפי מיטב כוונותיו ובפעילות ועד ליגיעה, שלכן ניתנה הבחירה בזה-ביחד עם היכולת. והמסקנה בנוגע להנהגה בפועל, שמעשה הוא העיקר, מובנה.

ויהי רצון שסיגן שיג"ר אגודת גמ"ה הוא, והרי גמ"ה לא שצטבע דוקא לגמ"ה במסגרת אלא כולל גם גמ"ה בעניינים נפשיים, שיעשה ויוסיף בהאבור בכל מקום שידו מגעת.

בכבוד וברכה לבעורות טובות
 בכל האבור

נ.י. כיון שהכל בהשגחה פרטית וכתב לי על גיליון רשמי של אגודת גמ"ה, מצו"ב השתתפותי סבלית עכ"פ בקופת גמ"ה זו, שבדאי מהנהלת עפ"י היתר עסקא או בלי רבית כלל.

מכתב התשובה של הרבי למר יעקב שורץ בקשר לקופת הגמ"ה שניהל

"אם כסף תלווה"

הרבי עודד הקמת קופות גמ"ח, עקב אחרי מאזנים ותבע להגביר את ההכנסות וכן את ההוצאות □ "מפליא הוא שמוסד הקשור עם כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, יצמצם כל-כך הוצאתו שלא תהיה יותר על ההכנסה" □ "אינך צריך למהר להחזיר את הכסף שהלווית לך, משום שהנני מקווה שזה יביא לך ברכה והצלחה" □ רגל פרשת משפטים ושבית שקלים

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מצמצמים בעבודתם גם במקום נחיצות בה, ובודאי ליותר לעורר מידת הביטחון בכלל, ולא באתי בזה אלא בהערה ובהארה שכדאי להשתמש במידת הביטחון גם בעניין פרטי זה, ולהיות רואים אשר אם יגדילו ההוצאה לפי-ערך, הרי בודאי יוצא להם מקורי הכנסה יותר גדולים ואפשר אדרבה זהו הדרך, וכמבואר בחסידות... שכתגדילו צינורי האברים ממשיכים חיות יותר גדול.

"גדול יותר ובהרבה"

המצב הכלכלי באותן שנים היה קשה. בכל- זאת תבע הרבי מענהלי קופות גמ"ח להגדיל את היקף פעילות החסד. וכך הוא כותב (אגרות-קודש, כרך טז, עמ' כז) למנהל קופת גמ"ח:

שמוכן אשר המחזור צריך היה להיות גדול יותר ובהרבה, שהרי בעוונותינו הרבים עדיין לא נתקיימה התפילה שלא יצטרכו עמך בית-ישראל זה לזה, אבל תקוותי חזקה שכל אחד מהם יעשה התלוי בו וכן ישפיע על ידידיו ומכיריו לעשות ככל התלוי בהם להגדלת האפשריות של קופת הגמ"ח ככל האפשרי ובהקדם האפשרי.

"בברכה לכל המתעסקים בקופה זו, המשתתפים והמסייעים בידם, אשר השי"ת יזכה את בית חב"ד שיוכרחו לנתינת גמ"ה, לא מפני ההכרח בגשמיות אלא רק כדי להיות על-ידי זה מרכבה לספירת חסד דאצילות..." — כך איחל הרבי בכ"ז בניסן תשי"ג (אגרות-קודש, כרך ז, עמ' רכט) ל"הנהלת חברת קופת בחורים רישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש".

הרבי עצמו צירף למכתב 200 דולר וכתב: מוסגר"פה גמ"ח מאחת הקופות אשר אצלי, בסך מאתיים שקל, ובמילא הרי יש בידם להגדיל ההוצאה תיכף ומיד, על-כל-פנים במאתיים שקל יותר מההכנסה.

וכל כך למה? מפני שהרבי לא היה שבע רצון מאופן התנהלותו המסודרת והמחושבת מדיי של קופת החברה:

מה שמפליא הוא שמוסד הקשור עם כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, הנה יצמצם כל-כך הוצאתו שלא תהיה יותר על ההכנסה, וכמדומה לי שזהו המוסד היחידי בדי' אמות של ליובאוויטש המתנהג ככה".

הרבי ממשיך:

לא הייתי מתערב בזה לולי החשש שיש אצלי, שמפני שיטה זו לא להרבות ההוצאות על הכנסה,

מתפקידי ה'לשכה'

בד' אלול תשי"ז כתב הרבי לרה"ח ר' ברוך שיפריץ ע"ה:

בנוגע לשאלתו אודות הגמ"ח, הנה זה שייך להלשכה לעזרת פליטים אשר בפריז, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכי"מ הכניס בין תפקידיה גם קופת גמ"ח.

הרבי דואג להלוואות

בשנים הראשונות לא היו קרנות גמ"ח מסודרות לחסידי חב"ד. כשגורמים ואישיים שונים בארץ-הקודש פנו לרבי לקבל הלוואות, ביקש הרבי לסייע להם בדרכים שונות. כך, למשל, כתב בד' בתשרי תשט"ו ("הנהגות אגודת חב"ד באה"ק ת"ו, ד' עליהם יחירו"):

לפלא שזה זמן רב אין מהם כל מכתב... וכן ממה שהיתה הצעה זה מכבר אודות נתינת גמ"ח לכמה אנשים, ולעת עתה לא נענית אם מצאו האמצעים ונתנו ההלוואות או לא, ובהמשך לזה הנני להוסיף בזה להשתדל לתת הלוואה למר... על

סכום של אלף ליטרה. ל... סכום של שלש מאות ליטרה. ובימים האלו, ימי הרחמים בטח ימצא[ו] אנשי המקורים [המקורות] להלוואות אלו. ובפרט שתקוותי שבמשך שני שנים ישלמו הנ"ל.

במכתב נוסף (מכ"ט מר חשון תשט"ו) כתב הרבי:

בהנוגע לגמ"ח תקוותי שיסדרו על-כף-פנים ל... שיי טובת ל... וכן להאבד... ותשוואות-חן על הטרחה בזה.

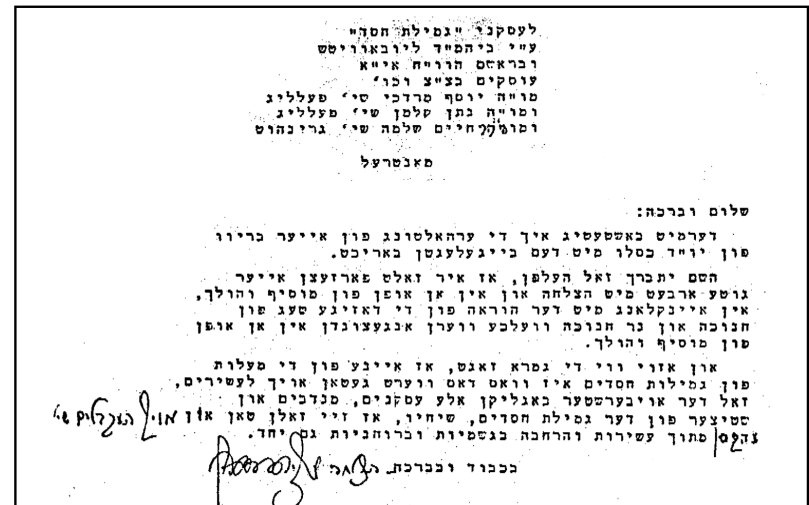
"לוותר על איזה מהדרישות"

אחת הבקשות שביקש הרבי מהנהלת קרן גמ"ח מסויימת (אגרות-קודש, כרך ו, עמ' קא):

ובטח שמים לב ביחוד לעזר במקרים כאלו שעוזרים להלווה לסדר מקור פרנסה קבוע, אשר אז כדאי לוותר על איזה מדרישות המפעל מאת הלווה, ובלבד להעשות לחי מפרנס את עצמו.

"כל הנוטל פרוטה"

מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות. הנה אנו מוצאים דברים שכותב הרבי לפלוני (ה')

איגרת של הרבי (כ"ד בטבת תשכ"א) ל"הנהלת חברת גמילות חסדים על-ידי בית-המדרש ליובאוויטש" במונטריאול. באיגרת מעודד הרבי ומברך את הנהלת הגמ"ח ואף מצרף את השתתפותו הכספית "על-פי מה שכתוב חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פיקודיך".

באלול תשי"ד; אגרות-קודש, כרך ט, עמ' שא): אינך צריך למהר להחזיר את הכסף שהלוותי לך מקופת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ ז"ע, משום שהנני מקוה שזה יביא לך ברכה והצלחה.

גמ"ח בפיקוח הרבי

בשנת תשל"ב הקים הרה"ח הרב זלמן שיחי ליפסקר, משלוחי הרבי בפילדלפיה, את קרן 'גמ"ח ליובאוויטש בפילדלפיה', זאת על-פי הוראת הרבי (מאז תשמ"ח נושא הגמ"ח את שם הרבנית ע"ה). על גמ"ח זה סיפר הלה בשעתו ל'כפר חב"ד' (ג' סיון תשנ"ה - גיליון 668, עמ' 29):

"הרבי ייחס חשיבות רבה לפעילות הגמ"ח. לדינר' שמתקיים מדי שנה לטובת הגמ"ח שיגר הרבי בכל שנה - בין תשל"ב לתשנ"ב - מכתב ברכה וצירף צ"ק או כסף מזומן. בנוסף לכך, הרבה הרבי להתעניין במקבלי הגמ"ח - מי הם, מאיזה חוג הם וכו'.

"באחת השנים נשלחו לרבי תמונות מה'דינר', אך לא ראו בהן את השלט שהציג את מטרת ה'דינר', הרבי העיר: 'כדאי שבאירועים כאלה יראו בתמונות - ולכל הפחות בעיקריות - את השלט המציין את האירוע...' "שנה אחת היה נדיב נכבד 'אורח הכבוד' ב'דינר', ולכבודו ערכנו ערב יותר יפה, שהיה כרוך בהוצאה מסויימת. לדעת המארגנים זה היה כדאי, אבל לפי שעה הדבר השפיע על מאזן הגמ"ח והעלה את סעיף ההוצאות. כשקיבל הרבי (כמו בכל שנה) את הדו"ח הכספי, העיר: 'הייתכן שההוצאות [= על ה'דינר'] כמעט חומש מההכנסה?..."

רב העיר, הגאון המפורסם רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס, היה משתתף ב'דינר' מדי שנה והרבי היה מבקש דיווח גם על כך.

"מצורף בזאת השתתפות"

לקראת חג הפסח תשל"ט שיגר הרבי איגרת ובה מענייני דיומא וכן ברכות ואיחולים

ל"הנהלת קרן גמילות חסדים שעל-ידי מרכז צעירי אגודת חב"ד באה"ק תובכ"א". בשולי האיגרת (ג.ב) הוסיף הרבי: "זה עתה נתקבל מכתבם מ"ב ניסן (ובכתי"ק): מצו"ב השתתפות". לאיגרת צורפה המחאה בכתב ובחתימת הרבי על סך שמונה-עשרה דולרים.

"השתתפותי סמלית"

בי"ט באדר א' ה'תשל"ח שיגר הרבי מכתב ארוך, יחסית, ליהודי ושמר יעקב שוורץ מתל-אביב. הלה, יהודי בעל לב חם, מבעליו של בית-חרושת לעבודות מתכת ודמות מרכזית ב'התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה' בארץ, כתב לרבי סדרה של מכתבים. במכתבי שיתף מר שוורץ את הרבי ברעיונותיו השונים. בין השאר הרבה להפציר ברבי לעלות לארץ.

בידינו מכתבי התשובה של הרבי אליו, מכתבים השופעים חום וחיבה.

אחד ממכתבי אל הרבי כתב מר שוורץ על גיליון רישמי של קופת גמ"ח שבראשה עמד. במכתבו זה מביע הלה את דאגתו לשלום הרבי (בעקבות אירוע הלב בשמחת-תורה של אותה שנה), וכן את תקוותו ל"אהדות ואחוה בין כל שכבות העם".

במכתב תשובתו אליו (מהתאריך הנ"ל), עמד הרבי על מהות המושג אהדות, ובסיומו של המכתב כתב:

...ויהירצון שכיוון שיו"ר אגודת גמ"ח הוא, והרי גמ"ח לא מצטמצם דווקא לגמ"ח בממון אלא כולל גם גמ"ח בעניינים נפשיים, שיעשה ויוסיף בהאמור בכל מקום שידו מגעת.

בכבוד ובברכה לבשרות טובות בכל האמור

ג.ב. כיון שהכל בהשגחה פרטית וכתב לי על גיליון רשמי של אגודת גמ"ח, מצו"ב השתתפותי סמלית עכ"פ - בקופת גמ"ח זו, שבוודאי מתנהלת על-פי היתר עסקא או בלי ריבית כלל.

תרומה והלוואה

הרבי נהג לשלוח השתתפות בקרנות גמ"ח